

Sakmė apie Amalvą

– Degam! Degam! Greičiau kelkis, Amalva! Greičiau! – Milius šoka iš lovos, puola į drabužius ir purto ją miegančią, o ji tik stumia jo rankas, tik stumia, lyg grumiasi... Ką jis čia kalba? Koks gaisras? Bet Milius nesiliauja žadinęs, net įniršta...

Ji pramerkia akis – jėtau! – aplink vien liepsnos ir dūmai! Kaip mes dabar išeisim? – blyksteli mintis. Strykteli iš patalo, čiumpa lovatiesę, užsimeta ant pečių.

– Miliau, Miliau! – Milius neatsišaukia, ji jaučia deginantį karštį visai prie pat, sekundė – ir liepsnos pačiups jos marškinių apačią, o tada gal praris ir ją visą... O ne! Ne! Abiem rankom ji apglėbia pilvą, ir liepsnos prasiskiria, atverdamos taką link durų...

Amalva prabunda, bet tik tiek, lyg dar sapnuotų – ji išėjo pro duris ar ne? Vis dar guli, nesikelia. Ir kodėl prisapnavo gaisras? Gaisras? Ne – Milius...

Toks ankstymetis nesvetimas jos amžiui, bet dabar ji dar ir susirūpinusi. Dėl sapno ir dėl sausros. Juk niekada nesapnuodavo... Ką jie turi bendra?

Dar nesikelia. Nori viską apmąstyti. Ir sausrą taip pat. Stebisi neatsistebė, – juk nuo senų senovės nesilaikydavo sausas oras ilgiau nei iki Septynių brolių miegančiųjų. Ir jeigu dar iki tol nelijo, tai kai rytmetį pasirodydavo Sietynas, dangus prakiurdavo ilgam. Ir vargas tam, kas laiku nesuspėjo sugriebti pašarą.

Na ir kas, kad nebeturi gyvulių, kuriais reikėtų be persotojo rūpintis, na ir kas. Oro permainos, tiek geros, tiek blogos, visada svarbios. Pasidžiaugė – iš tikrųjų šiemet šienas greitai džiūvo ir nukeliavo į daržines.

Atrodo, vėl buvo užsnūdusi... Jau šviesu. Lyg spyruoklės išmesta šoka iš patalo, velkasi drobinį drabužį, ploną. Ji nebuvo nei astrologė, nei kokių kitų mokslų žinovė, bet jautė – dabar kitaip, lyg sausra būtų pirmą kartą užsukusi į šį kraštą ir išmušusi ją iš vėžių. Sausra ar gaisras? Koks gaisras? Iš kur tas gaisras galvoje? Atsikelti ir eiti. Atsikelti ir eiti.

Amalva, tiesi ir aukštaūgė kaip daugelis jos kraštiečių, nuo saulės nubalusiais plaukais, tvirtu žingsniu čežena per sausros nuskrudintą pievą ir tokia ryžtinga sparta, kad ne kiekvienas jos amžiaus galėtų paspėti.

– Nieko neįvyksta be priežasties, nieko. Net plaukas nuo galvos nenukrenta be reikalo, – garsiai kažkam sako, nors nieko einančio greta nematyti. Jeigu kas ir nugirstų, nesistebėtų. Juk žmogus turi su kuo nors kalbėtis...

Sustoja. Atsigręžia atgal, atgalia ranka nubraukia ant kaktos užkritusią plaukų sruogą, akimis matuoja pievą ir tvirtai sučiaupia lūpas. Tuščia... Ir kairiajame skruoste suvirpa raumenėlis.

Laukai, pievos ir keliukai jai gerai pažįstami, išvaikščioti per daugelį metų. Iki skausmo... Ir nebuvo toli nuo namų išvykusi. Tik ji ir žino, kodėl...

Dabar jau galėtų lyti. Kaitra užsitęsė, o nušienautos pievos laukia nesulaukia lietaus. Lietus neskuba, ir atolas neskuba augti. Nušienauti plotai nurudo, jokios vilties suvešėti sodriai žalumai.

Stabteli ties nubalusiu rugių lauku – graudu žiūrėti: javai, tiek pašarui, tiek duonai gražiai brandinę varpose grūdą, – sumenkę, varpos nutįsusios kaip pelių uodegos. Pasilenkusi nusiskina keletą, patrina tarp delnų, – grūdas, perdžiūvęs ir pajuodęs, labiau primena pelės išmatas.

Kūdra, kurią aplanko kasdien, visai netoliese. Reikėjo tik pereiti sodą, pravinguriuoti pro sodo kampe kiurksančią pirtį, kurią vis dar iškūrendavo, kai prasidėdavo rudenės daržanos ar žiemos šalčiai, kirsti siaurą keliuką ir šienaujamos pievos kampą. Bet dabar rasa neatsiranda nei vakarais, nei iš ryto, tarsi tie žemės viduriai, iš kurių ji išleidžia drėgmę, būtų sugedę, nustoję veikti ir galiausiai numirę, todėl Amalvai po kojomis šiurena tik perdžiūvusi žolė. Apie atolą, kur vyrai mėgdavo dalgiais pašvytruoti, kol laikėsi rasa, gali tik pasvajoti. Vyrai... Ir Milius... Kūdrą aplankys paskiausiai.

Įprastas kelias. Prasmukusi pro pirtelę ir pro tankias eglių šakas prasimušusi į keliuką, juo patraukia tolyn. Eiti. Eiti. Eiti. Kaimo pakraštyje – upeliukas.

Upeliukas, nors ir nevandeningas, bet smagiai tekėjęs per pievas, prasidėjęs karščiams dar kurį laiką vinguriavo kaip išmarginta gyvatės nugara, bet paskui prapuolė, nepalikdamas net prisiminimo. Žmonės kalba, kad tas upelis

ėmė ir pats pakeitė savo kryptį, nuvinguriavo požemiais kažki kur, kur jam pasirodė esant reikalinga, tarsi jį būtų kas negražinamai supykęs arba pasijutęs čia esąs nereikalingas.

Kiek Amalva atsiminė, upelis bevardis ir jame vandens tebedavo iki kulkšnių. Žmonės pereidavo mediniu tiltuku, o važiuojantys su šieno vežimais nerizikuodavo, nes tiltelis buvo seniai kažki kieno suręstas ir per jį važiuojant braškėjo. Jie pasukdavo per šalia esančią brastą ir dėl saugumo, ir galėdami pagirdyti arklį. Arklys sustodavo ir, norėdamas bent kiek numalšinti gyvulišką troškulį, turėjo įmerkti prusnas iki pat žvirgždo.

Upelio ji nemėgo, kartais net nekentė, todėl dabar pamčius jį beveik išnykusį apima piktdžiuga: „Ką gi, taip jam ir reikia! Pagaliau išnykai.“

Su tuo upeliu moteris turi nesuvestų sąskaitų, todėl jo ir negaila.

Bet gaila lakštingalų. Jos, nuolatinės ievų ir kitokių krūmų gyventojos, kasmet įsikurdavo prie upeliuko vešiniuose sąžalynuose ir be saiko iki sąmonės netekimo virpindavo balso stygas. Jų ne kartą klausėsi ir ji, ne viena... Dabar tylu, lyg vienu kartu visos būtų netekusios liežuvėlių.

Amalvą užplūsta begalė vaizdinių, – kiloja juos kaip šachmatų figūras, stumdo pirmyn ir atgal, bet kad ir kaip dėlioja, vis viena upeliūkštis jai buvo sunkiai nusikaltęs. Sekundę ji pagauna save abejojant, suklūsta. „Nežinau, jau nieko nežinau... Miliau, ką norėjai man pasakyti?..“

Moteris pereina tiltelį net nestabtelėjusi. Ne kartą kaimo vyrų taisytas ir vis dar tinkamas naudoti, dabar jis

atrodė neberekalingas, gulįs be jokio tikslo ir prasmės: tiek pėsčias, tiek važiuotas perkirs tuščią vagą, o ilgainiui ir pati vaga užžels, pamatysi.

Ji kerta vos įžvelgiamą taką ir eina tiesiai beveik užpelkėjusio ežerėlio link: akivaras, susitraukęs į nedidelę akį išsausėjusioje kimsynėje, retsykais sušvytuliuojąs neregėtomis spalvomis lyg gąsdindamas, dar teikė šiokią tokią viltį gyvybei. Jo pakraščių meldynuose peri griežlės – paukšteliai, gerokai mažesni už kurapakas. Pabaidytas paukštukas nekyla, nepuola skristi, bet bėga ir nubėga per viksvų tankynę ten, kur saugiau. Iki pat liepos vidurio iš toli girdėti jų „krės, krės varškės“.

Praeina būrelį avių, sulindusių į paežerėje augantį alksnynėlį, kur jos rado šiek tiek pavėsio ir bando malšinti troškulį, grauždamos krūmokšnius ir laupydamos karklų žievę. Avys, gražiai nukirptos, godžiai sužiūra į einančiąją ir josios rankas: tuščios.

Nuo ten suka kairėn, link gyvenamųjų namų kupetos. Gatvinis kaimas ne per didžiausias, keliolika namų, bet per tokius karščius atrodo kaip išmiręs.

Amalva kaimą aplanko vos ne kasdien, ne visi ją ir pažįsta. Nepažįsta ir ji visų, per tiek laiko daug žmonių pasikeitė: vieni pardavė savo sodybėles, kiti nusipirko, atitekėjo marčios ir apsigyveno jaunų vyrų, atėjusių čia užkuriais. Daugel senųjų gyventojų jau iškeliaavę į netoliese esantį smilčių kalnelį, bet yra ir tokių, kurie ją pažįsta ar yra girdėję, kas ji tokia ir iš kur. Kai kurie mano, kad jai ne visai geri dalykai galvoje dedasi, bet tie, kurie pažįsta, taip negalvoja. Jie sako – daug išgyvenusi moteris, ir tiek.